

רוממות

גליון 21 פרשת פקודי תשע"ו
גליון שבועי לבני התורה

על פתחו של חודש אדר, החודש שמרבים בו שמחה, נבקש להבין: ולשמחה זו מה עושה?

כידוע ציונותה תורה למחות את זרעו של עמלק, בפרט בחודש זה אשר בו רצו עמלק ושותפיו להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים.

עמלק, הוא ראש וראשון לכל הקרירות הפושרת הקיימת עלי אדמות. והרי הכתוב מעיד על כך "ראשית גוים עמלק" - ראש וראשון לכל הגוים העומדים כנגד עם ישראל הוא עמלק. עוד מונה הכתוב "לץ תכה", ולמדונו חז"ל (תנחומא יתרו ג) כי זהו עמלק. זהו תוארו - ראשון לכל זלזול והליצנות מכל דבר שבקדושה.

ידוע הוא המשל שביאר רש"י בסוף פרשת שלח לאמבטיה רותחת וכו', כך עמלק צינן וקירר את המצב הרותח שהיה בעם ישראל.

בחודש זה, עמד מרדכי היהודי לבדו, כנגד כל עם ישראל, כשהוא נלחם לבדו בקרירות שפשתה בקרב המנהג, אותה קרירות שעמלק הצליח להשריש בתוך העם, ולבסוף, נגד כל התחזיות הטבעיות נעשה הנס והתהפך הגלגל, עד אשר ראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך.

אמת, הדבר לקח זמן, אך לבסוף הבינו כולם את מלחמתו של מרדכי, עד כמה היתה זו מלחמה צודקת, ועד כמה ידע להבטיח נוכחה ולראות את העתיד במבט של תורה.

בחודש זה ניצחה החמימות היהודית את הקרירות מבית מדרשו של עמלק!

נמצא אפוא כי חודש זה מסוגל להפיכה מוחלטת של הרע לטוב, לניתוק מוחלט מן הקרירות והפשרנות! "ונהפוך הוא" אינו רק שיר, זהו יציאתו של החודש!

החודש בו יציאו בו ממצב עמום וחשוך, מאפילה גמורה לאור גדול...

אינ ביטוי של שמחה יותר גדול מ"ונהפוך הוא", מהכח של המרת הרע בטוב, התגברות הרוח על החומר. כאשר הכל מכירים בוה.

"משנכנס אדר מרבים בשמחה", כי "אינ שמחה כהתרת הספקות..." בשלילת כל הספקות, במחיקת כל זכר עמלק, אותו עמלק שדרשו בו הקדמונים שהוא בגימטריא "ספק".

וכאז, כן עתה. בסייעתא דשמיא. הגזרות הנוראות המתחדשות עלינו חדשים לבקרים מאחים תועים ומתעים ימוגו כענן כלה וכאבק פורה, רק כאשר נחיד לעצמינו כי הזלזול והליצנות, הקרירות והפשרנות, הם העומדים בעוכרנו, הם העומדים לנגף בדרכו כל אחד המבקש להלך בדרך התורה. כשנדע ונכיר עד אשר נכריז על כך בגאון כי "לא נכרע ולא נשתחוה" או אז נזכה להפיכה מוחלטת של הרע לטוב בב"א.

בברכת השבת שהיא מקור הברכה העורך

רוממות הפרשה

ביאור עניני הפרשה

בבואנו לעיין בפרשות הללו בדרך כלל איננו יודעים כל כך מה זה ועל מה זה. מצדנו היינו כותבים כי משה עשה מה שציווהו השי"ת ומסיימים בזה. אמנם המתבונן בפרשיות אלו מוצא דבר משונה ביותר, כי לא טרחו כאן רק לפרט את בניין המשכן על כל מרכיביה שוב ושוב, אלא ישנם כאן ה' סדרים מפורטים של כלי המשכן, בסדרים שונים, ויש להתבונן בכל אחד לראות מה ענין ריבוי פרטים אלו:

והרי להלן אפרש את המניינים בס"ד:

(א) ציווי משה לכלל ישראל על נדבת מלאכת המשכן: משכן, אהל, מכסה, קרסיו, קרשיו, עמודיו, אדניו, ארון, פרכת, שלחן, מנורה, מזבח הקטורת, שמן המשחה, קטורת, מסך הפתח, מזבח העולה, כיור, קלעי החצר וכו', בגדי כהונה.

ובקיצור: חלל המשכן, ואח"כ אכלוס אותו החלל לפי הסדר של המקום, מן הפנים חוצה.

(ב) הכשרת בצלאל ואהליאב ו"כל איש חכם לב" לפעולת המלאכה (כולל לדעת להגביל את נדבת המשכן) ועשייתם בפועל: משכן, אהל, מכסה, קרסיו, קרשיו, עמודיו, אדניו, פרוכת, מסך, ארון, שלחן, מנורה, מזבח הקטורת, מזבח העולה, כיור, קלעי החצר וכו', יתדות המשכן, [בנקודה זו הפסיק ע"מ לפקוד את כמות המתכות בו השתמשו וייעודי הכסף והנחשת] בגדי כהונה [אז מתאר את עבודת משכן אהל מועד].

בקיצור: כל בניין הבית, ורק אח"כ מתאר את כלי הבית בסדר של מן הפנים חוצה.

(ג) הבאת המוכן אל משה לבדיקה שהכל נעשה כציווי: משכן, אהל, קרסיו, קרשיו, עמודיו, אדניו, מכסה [לשים לב! עבר משלישי להיות חמישי], פרוכת, ארון, שלחן, מנורה, מזבח הקטורת, שמן המשחה, קטורת, מסך הפתח [לשים לב! עבר מהפרוכת להיות אחרי כל כלי המשכן], מזבח העולה, כיור, קלעי החצר וכו' בגדי כהונה, [כאן משה מברכם].

בקיצור: כנ"ל אם כי שמו את המסך במקום כאילו חיכה הכתוב שימלאו את חלל המשכן ורק אח"כ המסך סגרו.

(ד) ציווי השי"ת על הקמת המשכן: משכן הכללי, ארון, פרוכת, שלחן, מנורה, מזבח הקטורת, מסך, מזבח העולה, כיור, קלעי החצר וכו', מסך החצר, בגדי כהונה.

בקיצור: עתה גם הפרוכת היא לפי סדר המילוי, שכן מקום הפרוכת הוא רק אחרי שהארון מונח במקומו.

(ה) ההקמה בפועל על ידי משה: משכן, קרסיו, קרשיו, עמודיו, אדניו, אהל, מכסה, ארון, פרכת, שלחן, מנורה,

רוממות החידוד

עיונים, תמיחות והערות

ספק בענין קימה לבן שבעים

יל"ע בשני בני אדם, האחד נולד בכ' אדר א' והשני נולד ב' אדר ב', והנה בהגיעם לגיל שבעים בשנה פשוטה, נמצא שזה שנולד ב' אדר ב' נעשה בן שבעים קודם זה שנולד בכ' אדר א'. וכמבואר דבר זה בשו"ע ואכמ"ל.

ויל"ע האם בין י' אדר לכ' אדר צריך הנוול ראשון לכבד בקימה את זה שנולד אחריו, שהרי כבר בשנה זו נעשה בן שבעים. [והנה זה פשיטא ליה לג"א שליט"א דב' בני אדם בגיל שבעים אינם חייבים לכבד בקימה האחד את השני], ושמא י"ל דקימה מפני זקן תלוי במציאות השנים. דהרי בקידושין (דף לג ע"א) מבואר דגם לזקן עכו"ם צריך לקום משום דכמה הרפתקי עזו עליה דההוא גברא, וא"כ זה שנולד ראשון עזו עליה יותר הרפתקי מזה שנולד אחריו, וצ"ע ועיין שו"ת שבות יעקב (ח"א סימן ט).

מקום זה יכול להיות שלך!

לתרומות והנצחות, תגובות והערות, בטל': 0722-588477
או במייל: b264464@gmail.com
לקבלת הגליון במייל שלחו בקשה למייל זה.
For dedication and sponsorship send to b264464@gmail.com

מקום זה יכול להיות שלך!

"כָּל הַזֶּהב וְגו' וַיְהִי זֶהב הַתְּנוּפֵה תִשַׁע וְעֶשְׂרִים כָּכָר וְגו' בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ (לח,כד)

איתא במדרש (שמו"ר נא,1): ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחריו וכו', ומה היו אומרים וכו' אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר, כששמע משה כך א"ל משה חייכם נגמר המשכן אתן לכם חשבון, אמר להם בואו ונעשה חשבון, הוי ואלה פקודי המשכן".

ובפסוקים דלהלן מפרטת התורה מה עשה משה עם כל הכסף והנחושת שהביאו ישראל לתרומת המשכן. והעיר בזה מרן הגר"ז סורוצקין וצוק"ל, מדוע כשנתנו בני ישראל את כל תכשיטיהם לעגל הזהב לא מצינו פירוט מה נעשה עם כל הזהב, ושם לא אמרו ליצני הדור שנטל אהרן הזהב לעצמו.

וביאר בזה, כי כן הוא דרך ליצני הדור אף בימינו, שכשנותנים כסף עבור מטרות קדושות ונעלות, כגון ישיבות ומוסדות תורה, הרי הם רוצים פיקוח על כל פרוטה ופרוטה לדעת מה נעשה עמה, אבל כשנותנים כסף בשביל עניני חולין, שם הם נותנים ביד רחבה בלא פיקוח כלל.

עוד יש להעיר בענין זה. שבפסוקים דלהלן יש פירוט מה עשו עם הכסף והנחושת, אבל לא פירטה התורה מה עשו עם הזהב, וכבר העיר בזה האבן עזרא עי"ש.

וביאר רב"ד ירושלים הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א, שאף בזה מצינו לדבר דוגמא בימינו, כי דוקא אותם הנדיבים שתורמים סכומים גדולים מאד, הרי הם עושים כן ביד רחבה ואינם דואגים לדעת מה נעשה עם ממונם, ודוקא אותם שתורמים קצת ושלא ביד רחבה, הם אותם ששואלים ומבררים מה נעשה בכספם. ולכן אותם שתרמו את הזהב למשכן לא ביקשו לדעת מה נעשה עם זהבם, ורק אותם שתרמו את הכסף והנחושת, פירטה להם התורה מה נעשה עם תרומתם.

"וַתְּכַל כָּל עֲבֹדַת וְגו' וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ" (לט,לב)

בפרשה זו של הקמת המשכן, חוזרת התורה מספר פעמים ואומרת "כאשר צוה ד' את משה", כך בכל פרט ופרט.

ואמרו חז"ל במדרש (ויק"ר א,2): משל למלך שצויה את עבדו ואמר לו בנה לי פלטין (ארמון), על כל דבר ודבר שהיה בונה, היה כותב עליו שמו של מלך, והיה בונה כתלים וכותב עליהן שמו של מלך, היה מעמיד עמודים וכותב עליהן שמו של מלך, וכו', כך בשעה שאמר לו הקב"ה למשה עשה לי משכן, על כל דבר ודבר שהיה עושה היה כותב עליו "כאשר צוה ה' את משה" וכו', עי"ש.

בנהו, כפי שהעבד כתב על כל עמוד וקיר את שם המלך כדי להרבות את כבודו, כך משה רבינו התכוין בכל מעשה ומעשה להרבות כבוד שמים, ולכן על כל דבר ייחד את שם ד' וציוויו, להרות שהכל נעשה על פי צו ד'.

אך מרן רבינו בעל ה"אבי עזרי"י זיע"א עמד על כך שהדמיון במשל צריך ביאור, כי בעוד העבד שבנה ארמון כתב את שם המלך בפירסום, משה רבינו לעומתו לא כתב דבר, רק הרהר בדעתו לעשות כאשר צויה ד'?

וביאר מרן זיע"א, שיש בהלכה כלל "כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה", ואם התחיל לעשות דבר מצוה וכיוון בתחילה לשם המצוה, מועילה מחשבתו למשוך את כל המעשה שיחשב גם הוא שנעשה לשם אותה המצוה, וזאת מבלי צורך לחזור ולכוין על כך בשנית. (כגון כשהתחיל בהנחת תפילין לשם תפילין, כל מעשהו נחשב ככוונה זו, וכן בשחיטת קדשים וכד')

אמנם, כל זה מועיל רק כאשר לא סילק את מחשבתו והביא מחשבה זרה, אולם כאשר יש מה שמפריע ומסיט למחשבה אחרת, ודאי שצריך לכוין שנית ולעורר את המחשבה הראשונה.

ועל כן, בתורה ויראת שמים ובעניני אמונה, מאחר ויש בהם נסיונות ומכשולים רבים, לא די בכך שיחשוב בתחילה וימשיך על דעת הראשונה, כי הוא עלול להפסיד את מחשבתו אם לא ידבוק בה כל העת כבראשונה, אלא עליו לעורר את עצמו בכל פעם ופעם לכוין בה לשם מצוה.

ולכן בהקמת המשכן שהוא מקום להשראת השכינה וגילוי כבודו יתברך, ייחד משה את שמו של הקב"ה על כל פעולה, והוצרך לומר על כל דבר "כאשר צוה ד'", עשיית הארון - אני עושה כן מפני שצויה ד', עשיית הקרשים - אני עושה כן מפני שצויה ד', וכן על זו הדרך, שיהא ניכר שנעשה לכבודו יתברך, כי בלא זה עלול להיות שהמחשבה לא תמשך אחר הכוונה הראשונה.

ודבר זה בא המדרש ללמד, שבעניני אמונה ויראת שמים נדרש עמל תמיד, ומשום שהנסיונות בהם גדולים ועלולים להכשל בנקל לא ניתן להסתמך על "שמירת הקיים", ומוטל על האדם לכתוב על כל קיר וקורה שבביתו שהוא לכבוד ד', ומוכן הוא תמיד לעשות "כאשר צוה ד'", וכמו עבד המלך שכתב על כל חלון ודלת ששייכים הם למלך, כך יהיה ניכר שכל צעד בחייו וכל מעשיו נעשים רק לשם שמים.

"וַיְבִיא אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה" (שמות לט,לב)

וברשי"י: שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקדוש ברוך הוא הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים, שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נוקף וקם מאליו, וזהו שנאמר "הוקם המשכן" הוקם מאליו. מדרש רבי נתנחומא.

והקשה מרן הגר"ח שמואלביץ וצוק"ל, הרי מידך גיסא כתיב להלן (מ"ח)

"וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן". ואיתא שם בתנחומא: "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לפי שהיית מיצר שלא היה לך עשייה ולא חלק במלאכת המשכן, לפיכך לא יכלו אותן חכמים להעמידו, בשבילך, כדי שידעו כל ישראל שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם, ואינו כותב לו הקמה אלא על ידך שנאמר ויקם עמד בזה המשכן", וא"כ היאך יתקיימו שני מקראות הללו?

וביאר בזה הגר"ח ב"שיחות מוסר" (פרשיות ויחי,אמור), שלעולם אין מעשי האדם פועלים את התכלית, מאחר שהאדם עוסק בידיו והתכלית באה מן השמים. אלא שעל האדם מוטל לעשות הדבר מצמצו בלא שום חשבונות ומבלי לחשב את תכלית מעשיו, וזה כל מה שיש בידו לעשות ותו לא. ומאחר שמשה רבינו השקיע בהקמת המשכן את כל כוחותיו, ועשה את אשר מוטל עליו בשלמות, משום כך ייחסה התורה את הקמת המשכן למשה, אף על פי שהוא הוקם על ידי נס.

וביאר בזה את דברי הגמ' בנדרים (לח ע"א): אמר רבי יוחנן, אין הקב"ה משרה שכירתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו, וכולן ממשה, גבור וכו' דכתיב ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם, ותיא הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה". והקשה הרא"ש למה לא מייתי ראיה בגמ' שמשה היה גיבור ממה שהקים משה את קרשי המשכן, אף על פי שהקרשים היו אמה על אמה ומחצה ברום עשר אמות?

ותמה המהרש"א על קושיתו, הא לא קשיא, שהרי הקמת המשכן היתה על ידי נס שהוקם מאליו, וממילא לא שייך להוכיח מזה שמה היה גיבור, אלא רק מתפיסת הלוחות.

אלא שלפי הנ"ל ביאר הגר"ח שמואלביץ, דהנה מה שאמרו בגמ' שמה היה גיבור, אין המכוון שהיה בעל כח גדול, אלא גבור הכוונה למי שעובד בכל כוחותיו, ומנצל לגמרי. וממילא שפיר הקשה הרא"ש, שיש להביא ראיה ממש שהיה גבור והקים את המשכן, כי השקיע את כל הכוחות האצורים בקרבו להקמת המשכן, ואף שהתכלית נעשה בדרך נס, אבל הוא עשה את המוטל עליו, ושפיר גיבור איקרי.

והגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל אמר ליישב את קושית המהרש"א על הרא"ש באופן אחר. דמאחר שמבואר בדברי רש"י כאן בשם חז"ל שהיה משה נראה כמקימו, אם כן מזה לבד מוכח שהיה גיבור, שהרי אדם חלש שאין לו כח כלל ודאי אינו נראה כמקים את המשכן, ואף אם יעשה עצמו כאילו הוא מקימו אין בזה אלא חוכא ואיטולא, וממה שהיה משה נראה כמקימו מוכח שהיה גיבור.

"וַהֲבֵאתָ אֶת הַשְּׁלֹחַן וְעֲרֹכְתָ אֶת עֲרֹכוֹ וְהֵבֵאתָ אֶת הַמִּנְחָה וְהֵעַלִיתָ אֶת נִרְתִּיָּהּ" (מ"ד)

מובא בחז"ל (שמו"ר ו,1): "כל המשכן על הסדר נעשה... ומשעשה הכפורת עשה השולחן שהיה לחם הפנים ניתן עליו שהיה ניתן לפני הארון, ואחר כך עשה את המנורה שהיתה למעלה מן השולחן". ותמוה המפרשים על דברי המדרש, מה כוונת דבריהם שהמנורה היתה למעלה מן השולחן?

וביאר בזה האדמו"ר הגה"ק רבי אהרן מבעלו זי"ע: הנה אמרו בגמרא (יומא לג ע"ב), שאין מעמידין את המזבח בין השולחן שבצפון למנורה שבדרום, מאחר והכתוב אומר (לעיל כוללה) "וְאֶת הַמִּנְחָה נָכַח הַשְּׁלֹחַן" - צריך שיהיו השולחן והמנורה עומדים זה כנגד זה ורואים זה את זה.

ונראה ביאור הדברים, כי המנורה באה כנגד התלמידי חכמים העוסקים ויגיעים בתורה ומשפיעים סביבם אור, ואילו השולחן מדבר כנגד העוסקים במלאכתם לפרנסה, שע"י השולחן נשפע מהם עושר [עיי'ן רמב"ן לעיל כה,כד]. ואמרו חז"ל (ב"ב כה ע"ב) "הרוצה שיחכים ידרים, ושיעשיר יצפין, וסימנך שולחן בצפון ומנורה בדרום".

ואשר על כן בא הציווי להעמיד את השולחן כנגד המנורה, כדי ללמד את אותם העוסקים במלאכתם להביא פרנסה, להיות עיניהם נתונות להתבונן במנורה שכנגדם - התלמידי חכמים, ללמוד מהם תורה ולדבוק באורחות חייהם, ולעומתם נצטוו התלמידי חכמים גם הם, לעמוד כנגדם ולהשגיח על מעשיהם של העמלים לפרנסתם, כדי ללמדם אורחות חיים.

וזהו כוונת לשון המדרש: "ואחר כך עשה את המנורה שהיתה למעלה מן השולחן", להזהיר, לבל יחשבו העוסקים לפרנסתם שהם עומדים בשווה כנגד לומדי התורה, אלא יעמדו כנגדם מתוך ידיעה והבנה כי התלמידי חכמים למעלה מהם, ורק כך יקבלו מהם כאשר יתאבקו בעפר רגליהם וילכו באורחותיהם...

"וַהֲבֵאתָ אֶת הַשְּׁלֹחַן וְעֲרֹכְתָ אֶת עֲרֹכוֹ וְהֵבֵאתָ אֶת הַמִּנְחָה וְהֵעַלִיתָ אֶת נִרְתִּיָּהּ וְנָתַתָּה אֶת מִזְבַּח הַזֶּהב לְקִטְרֹת וְגו'" (מ"ד-ה)

הנה מה שמצוה הפסוק "וְעֲרֹכְתָ אֶת עֲרֹכוֹ" וכן "וְהֵעַלִיתָ אֶת נִרְתִּיָּהּ", היינו מצד דין חינוך, שהרי עבודה זו מחנכת את הכלים.

אלא שצריך ביאור, מדוע רק בשלחן ובמנורה הזכיר הכתוב בלשון צווי לערוך עליהם לחם ולהעלות הנרות, ואילו במזבח הזהב לא הזכיר את הקטרת בלשון צווי רק נאמר "לקטורת", ולא נאמר "והקטרת עליו קטורת"?

ביאר זאת ראש ישיבת בריסק, הגאון הגדול רבי משולם דוד הלוי סאלאוויציק שליט"א: הנה כתב הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ג ה"ב) "מזבח שנעקר מקטירים קטורת במקומו". ולפי זה נמצא שדין הקטרת הקטורת אינו דין דוקא במזבח עצמו, אלא הוא דין במקום המזבח. ולעומת זאת עריכת השלחן והעלאת הנרות הם דינים במנורה ובשלחן בעצמם לזקוף.

מעתה, בשולחן ובמנורה כיון שבאים לחנוך את עצם השלחן והמנורה, שייך להזכיר בהם לשון ציווי, משא"כ במזבח שגם על מקומו מקטירים לא שייך להזכיר זאת, כיון שהפעולה של ההקטרה אינה שייכת דוקא למזבח אלא בעיקר למקומו של המזבח, ודו"ק. [אמנם יש להעיר, שדין זה נאמר רק במקדש ולא במשכן, אך עכ"פ שייך שינוי הלשון מדין זה].

